

**OVERWEGING: HANDEN EN VOETEN, OGEN EN ORGEN, MOND EN HART IN DIENST
VAN GERECHTIGHEID**

DATUM : 10 november 2019

VOORGANGER: Erik Borgman

EERSTE LEZING : 2 Makkabeeën 7,1-2.9-14

EVANGELIE: Lucas 20,27-38

Overweging

1.

Nogal wat kinderen denken het, minstens een tijdje: ik ben geadopteerd. Ik ben zo anders dan degenen waarvan men zegt dat ze mijn vader en moeder zijn, mijn broers en zussen, ik moet wel van anderen afstammen. Het ligt natuurlijk meestal niet aan de afstamming. Het kind ontdekt dat zij of hij niet samenvalt met wat haar of zijn omgeving verwacht, dat niemand naadloos past in wat als normaal geldt, dat je niet gelukkig wordt door te doen waar anderen gelukkig van worden. We zijn allemaal beeld van dezelfde God, maar we zijn allemaal anders beeld van deze God. Het is niet onze roeping om aan elkaars verwachtingen te beantwoorden, het is onze roeping te verwachten wat ons aan mogelijkheden gegeven wordt en op die mogelijkheden op onze eigen manier in te gaan.

Daarom was de vraag van de Saduceeën aan Jezus zo verkeerd: alsof leven samenvalt met de gestalte die wij aan het leven geven en eeuwig leven die gestalte dus eindeloos voortzet. Misschien zijn ook wij tegenwoordig bij een overledene wel iets teveel geneigd om ons vooral te herinneren wat zij allemaal gedaan heeft wat hem allemaal is gelukt. Het gaat bij God niet om het soort bestaan dat wij nu hebben, ook niet als dat succesvol was. Bij God gaat het om opstanding, zo maakt Jezus duidelijk. Wat ons tijdens het bestaan wat we feitelijk weten te leiden misschien afhoudt van het volle leven waartoe we bestemd zijn, dat zal uiteindelijk wegvallen en we ontvangen die bestemming alsnog uit handen van dezelfde God aan wie wij het bestaan danken dat ons op deze bestemming richt. In de woorden van de apostel Johannes, die mij zeer lief zijn: 'Nu al zijn wij kinderen van God en wat we zullen zijn is nog niet geopenbaard' (1 Joh. 3,2). In God zal het uiteindelijk wel geopenbaard worden, hoe dan ook: dat is wat Jezus in het evangelie ons verzekerd.

Dit is goed nieuws, precies omdat het ingaat tegen het gevoel dat velen vandaag hebben: dat er geen alternatief is. Dat het dit leven is of geen leven, dat het deze samenleving is en deze cultuur of geen samenleving en geen cultuur en wie verder wil komen, die kan zich daarom maar het beste voegen. Hoe beklemmend dat ook is, hoe vervreemd dat ook voelt, hoezeer je jezelf ook lichamelijk en geestelijk geweld moet aandoen om het vol te houden. Er is wel degelijk een alternatief! Sterker nog, het is met het oog op dit alternatief dat wij zijn geschapen. De kerk, de Bijbelse verhalen die we in de kerk lezen, de gebaren die wij er maken, de afwijkende manier waarop wij ons hier kleden en spreken: zij zijn bedoeld om ons hieraan te herinneren. Een ander leven dan dat in het verlengde van het huidige ligt: dat is waarom we bidden. Het doel van ons leven is opstanding in een leven dat nog niet bestaat, maar dat verlangt te bestaan en in dat verlangen bezig is geboren te worden.

2.

Diegenen die in deze wereld op macht uit zijn, kunnen moeilijk hebben dat anderen zich niet aan ze onderwerpen. Zij verdragen niet dat mensen er een eigen visie op het leven op nahouden, eigen en afwijkende gebruiken koesteren, zich bewust anders kleden. De eerste lezing uit het wat minder bekende tweede boek van de Makkabeeën herinnert hieraan. De gemeenschap die achter deze tekst schuilgaat, verzette zich met kracht tegen de neiging onder veel Joden in de tweede eeuw voor onze jaartelling om zich aan de heersende Griekse cultuur aan te passen. 'We zijn eerder bereid te sterven dan te breken met de tradities van onze voorouders' (2 Mak. 7.2), hoorde we heldhaftig uitroepen: deze houding houdt de schrijver zijn lezers voor als ideaal.

Het kan ons gemakkelijk in de oren klinken als een vorm van fundamentalisme dat wel heel erg goed denkt te weten wat God van mensen vraagt en dat bovendien wel erg strijdlustig is – en dan zitten we er volgens de geleerden niet eens zover naast. Maar we kunnen blijkbaar ook van het fundamentalisme iets leren. Het is een schokkend, maar ook betekenisvol gebaar dat iemand bereid is zijn tong en zijn handen af te laten hakken om duidelijk te maken dat niet welke koning of keizer dan ook, dat geen enkel volk en geen enkele cultuur, maar dat uiteindelijk alleen God daar de eigenaar van is. De apostel Paulus vermaant de christenen van Rome: 'Stel jullie ledematen niet als werktuigen van ongerechtigheid in dienst van de zonde' en dat is wat de broers in de eerste lezing inderdaad weigeren te doen. Paulus spoort ons in plaats daarvan aan onze handen en voeten, onze ogen en oren, onze mond en ons hart in dienst te stellen van de gerechtigheid. 'Bied jezelf aan God aan, als mensen die uit de dood ten leven zijn opgestaan', besluit hij (Rom. 6,13).

Want dankzij de dood en de verrijzenis van Jezus is wat Paulus betreft ons nieuwe leven bij God al begonnen. Met de andere Nieuwtestamentische schrijvers nodigt hij ons uit daaruit de consequenties te trekken. De zwarte Amerikaanse schrijfster Toni Morrison (1931-2019), die dit jaar overleed en die in 1993 als eerste zwarte vrouw de Nobelprijs voor de literatuur kreeg, beschrijft in een van haar romans hoe de vrijgekochte slavin Baby Shuggs op een open plek in het bos zwarte slaven hun waardigheid teruggeeft. Zij verkondigt:

Hier [...] op deze plek hier zijn we vlees, vlees dat huilt en lacht [...]. Daarginds houden ze niet van je vlees. Ze verachten het. Ze houden niet van je ogen, ze pikken ze net zo lief uit. En van het vel op je rug houden ze net zo min. Daarginds stropen ze het af. En, o mijn volk, ze houden niet van je handen. Ze gebruiken ze, boeien ze, hakken ze af en laten ze leeg.

Geleid door Baby Shuggs nemen slaven en slavinnen hun lichamen, nemen zij hun ogen en hun rug en hun handen en hun hart terug en worden zij te midden van hun gevangenschap en hun slavernij kinderen van de vrijheid. Mensen die uit de dood tot het leven zijn opgestaan.

3.

En daar zitten we dan, staan we dan: geen slaven, maar op onze manier ingesponnen in wat ons vasthoudt, in dat waarvan wij toestaan dat het ons vasthoudt, in dat waarmee wij onszelf vasthouden. Terwijl de woorden en gebaren die deze ruimte vullen ons aansporen kinderen te zijn van de opstanding en onze handen en onze voeten, onze ogen en onze oren, onze mond en ons hart in dienst te stellen van Gods gerechtigheid.

Maar misschien. Misschien lukt het om onze handen te voelen jeuken, om te voelen hoe onze voeten verlangen om op weg te gaan, om de compassie in onze ogen te signaleren bij het zien wat er gebeurt, om de hoopvolle geluiden op te vangen met onze oren, ze te versterken en te herhalen met onze mond, ze te beamen met ons hart. Daartoe kunnen we ons laten voeden door het lichaam en het bloed van Jezus dat helemaal in dienst stond en staat van Gods gerechtigheid. Dan kunnen we misschien ontdekken in welke zin voor God allen in leven zijn, dat wijzelf in zijn liefde meer in leven zijn dan wij denken of kunnen geloven. Dan worden we boodschappers van het leven dat uit God komt, engelen, en kunnen we niet meer sterven. Zozeer heeft dan het leven, zozeer heeft dan de God van het leven, zozeer heeft dan God die leven geeft en leven is ons aan zichzelf gebonden. Onherroepelijk. Onlosmakelijk. – Dat het zo mag zijn.